

© UNICEF/2024/Moldova/Vladimir Uvarov

STUDIU PRIVIND FACTORII COMPORTAMENTALI ȘI BARIERELE CARE INFLUENȚEAZĂ CEREREA DE VACCINARE ÎMPOTRIVA COVID-19 ÎN MOLDOVA

REZUMAT

Autori - Echipa Euro Health Group:

Autori:

Smiljana Cvjetkovic (membră a echipei)

Vida Jeremic-Stojkovic (membră a echipei)

Analiza datelor:

Stefan Mandic-Rajcevic (analist de date)

Evaluarea inter pares și asigurarea calității:

Sanja Matovic-Miljanovic (lideră a echipei)

Mulțumiri

Dorim să mulțumim tuturor celor care au sprijinit această cercetare. Echipa Euro Health Group își exprimă recunoștința pentru sprijinul primit din partea Biroului Regional al UNICEF pentru Europa și Asia Centrală (ECARO), în special pentru sprijinul oferit de dna Viviane Melo Bianco și Dr Ildiko Tombor, precum și membrii echipei Biroului de Țară al UNICEF din Moldova, în special punctul nostru focal, dl Farhad Imambakiev, precum și dna Cristina Stratulat, dna Angela Capcelea, dl Igor Codreanu și dna Elena Laur, care au consiliat echipa noastră în această cercetare cu îndrumări și sugestii atente și bine gândite. De asemenea, dorim să mulțumim membrilor echipei CIVIS, în special dlui Ruslan Sintov, care a pregătit și coordonat procesul de colectare a datelor în Moldova. Aducem mari mulțumiri dlui Veaceslav Guțu de la Agenția Națională pentru Sănătate Publică, subordonată Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, care a fost partenerul-cheie cu care ne-am consultat pe parcursul acestui studiu. În cele din urmă, am dori să ne exprimăm profunda recunoștință față de persoanele care și-au dedicat timpul pentru a participa la această cercetare – populația generală și lucrătorii medicali (LM) din Moldova.

Declarație de declinare a responsabilității: Opiniile exprimate în acest raport aparțin autorului. Biroul Regional al UNICEF pentru Europa și Asia Centrală (ECARO) a comandat elaborarea conceptului și sprijinirea realizării unui studiu comportamental privind factorii determinanți ai comportamentelor de vaccinare în Moldova. Acest raport nu reflectă în mod necesar opiniile UNICEF.

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII
AL REPUBLICII MOLDOVA

ANSP
AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU SĂNĂTATE PUBLICĂ

EURO HEALTH GROUP

pentru fiecare copil

Cuprins

Mulțumiri	2
1 Scurtă introducere	4
2 Rezumatul constatărilor și concluziilor	5
2.1 Factori determinanți ai comportamentului de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul populației generale	5
2.2 Factori determinanți ai comportamentului de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul Lucrătorilor medicali	11
3 Recomandări	16

Abrevieri și acronime

DC	Determinanții comportamentali
MCA	Modelul comportamental adaptat
SC	Studiu comportamental
CAPI	Interviuri personale asistate de calculator
BȚ	Birou de Țară
COVID-19	Boala provocată de coronavirusul din 2019, și anume virusul SARS-CoV2
ECARO	Biroul Regional al UNICEF pentru Europa și Asia Centrală
EHG	Euro Health Group A/S
LM	Lucrători medicali
MS	Ministerul Sănătății
ANSP	Agenția Națională pentru Sănătate Publică
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
OMS	Organizația Mondială a Sănătății

1 Scurtă introducere

Înțelegerea factorilor care influențează alegerile și practicile de vaccinare împotriva COVID-19 în Moldova va oferi guvernului și factorilor de decizie o perspectivă asupra barierelor și factorilor determinanți ai vaccinării în rândul grupurilor țintă prioritare și le va permite să elaboreze și să pună în aplicare intervenții bazate pe dovezi pentru o acoperire a imunizării ridicate și echitabile.

Modelul Comportamental Adaptat (MCA) a fost utilizat pentru a înțelege factorii determinanți ai deciziilor și practicilor de vaccinare. Două studii transversale au fost realizate prin intermediul rețelei de cercetare colaborativă a echipei Euro Health Group (EHG), a Biroului de Țară al UNICEF în Moldova și a echipei CIVIS, sub supravegherea Biroului Regional UNICEF pentru Europa și Asia Centrală (ECARO) și a Agenției Naționale pentru Sănătate Publică (ANSP) din Republica Moldova. Primul sondaj a inclus populația generală adultă (cu vârsta de 18 ani și peste) din Moldova și a fost realizat în perioada 28 octombrie 2023 - 24 februarie 2024, utilizând interviul personal asistat de calculator (CAPI) ca mod de colectare a datelor. Al doilea sondaj a inclus un eșantion reprezentativ la nivel național de lucrători medicali (LM) de la nivelul medicinei primare, secundare și terțiare din Moldova și a fost efectuat în aceeași perioadă, utilizând aceeași metodologie (CAPI). Pentru sondajul în rândul populației s-a aplicat eșantionarea aleatorie stratificată în mai multe etape, localitățile fiind principalele unități de eșantionare. Sondajul în rândul LM a fost realizat în localitățile generate pentru sondajul în rândul populației, dar cu o distribuție proporțională a lucrătorilor medicali pe regiune și localitate, pe baza statisticilor oficiale furnizate de Agenția Națională pentru Sănătate Publică. În analiză au fost incluse răspunsurile a 1.033 de respondenți (populația generală) și 1.031 de lucrători medicali.

Un rezumat al rezultatelor, concluziilor și recomandărilor studiului sunt prezentate mai jos. Rezultatele detaliate sunt prezentate în versiunea completă a raportului „Studiu privind factorii comportamentali care influențează cererea de vaccinare împotriva COVID-19 în Moldova” (127 pagini).

2 Rezumatul constatărilor și concluziilor

2.1 Factori determinanți ai comportamentului de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul populației generale

2.1.1 Comportamentul de vaccinare

Comportamentul de vaccinare a fost evaluat printr-un singur element de evaluare a statutului de vaccinare împotriva COVID-19, cu cinci răspunsuri: 1) nevaccinat, 2) o doză (incompletă), 3) o doză (completă), 4) două doze (complet) și 5) trei și mai multe doze.

- Aproape jumătate dintre respondenți (49,5%) au declarat că nu au fost vaccinați împotriva COVID-19, un sfert (25,6%) au fost vaccinați cu schema completă cu două doze, 11,9% au fost vaccinați cu schema completă cu o doză, în timp ce 3,1% au fost vaccinați incomplet cu o doză. Doar 9,9% au primit trei sau mai multe doze de vaccin împotriva COVID-19 (rapel).
- Respondenții mai în vârstă, cei cu studii universitare și postuniversitare și cei angajați cu normă întreagă au fost mai predispuși să primească trei sau mai multe doze de vaccin împotriva COVID-19 decât să refuze vaccinarea. Respondenții care locuiesc în zona de sud au fost mai puțin predispuși să primească trei doze în comparație cu cei care locuiesc în Chișinău. De asemenea, respondenții cu studii universitare și postuniversitare, angajați cu fracțiune de normă, angajați cu normă întreagă și care desfășoară activități independente, cei care au declarat că au venituri foarte bune și cei care și-au declarat starea generală de sănătate ca fiind medie (comparativ cu foarte bună) au fost mai predispuși să fie vaccinați cu schema completă decât să refuze vaccinarea. Respondenții care locuiesc în zona de nord au fost mai puțin predispuși să fie vaccinați cu schema completă decât cei care locuiesc în Chișinău.
- Mai mult de jumătate dintre persoanele nevaccinate și vaccinate incomplet (57,5%) au declarat că nu ar lua în considerare vaccinarea împotriva COVID-19, în timp ce o treime (29,9%) au fost de acord sau foarte de acord că s-ar vaccina. De fapt, 84% dintre aceștia ar primi un rapel COVID-19 mai târziu, dacă ar fi necesar.

2.1.2 Factori determinanți psihologici

Factori determinanți psihologici au inclus eficacitatea percepută a vaccinurilor, siguranța percepută a vaccinurilor, pericolul perceput al bolilor care pot fi prevenite prin vaccinare, încrederea în factorii determinanți sociologici (autoritățile politice și de sănătate, companiile farmaceutice, oamenii de știință și prestatorii de servicii medicale), încrederea în sursele de informare, responsabilitatea colectivă percepută, experiența personală, stilurile de gândire și convingerile conspirative legate de COVID-19.

- În general, respondenți au avut atitudini moderat negative față de eficacitatea și siguranța vaccinului împotriva COVID-19. Aproximativ o treime dintre respondenți (34,6%) au fost de acord sau foarte de acord că vaccinurile împotriva COVID-19 sunt eficiente, în timp ce mai mult de jumătate (58,4%) au fost de opinia că nu există suficiente dovezi pentru a demonstra că vaccinurile împotriva COVID-19 protejează cu adevărat împotriva bolii. Deși majoritatea participanților (74,8%) au considerat că vaccinurile împotriva COVID-19 sunt în general sigure, o treime (35,8%) au considerat că este mai sigur să fii expus la COVID-19 decât să fii vaccinat împotriva COVID-19.

- Pericolul bolii COVID-19 și probabilitatea de infectare au fost considerate ca fiind moderat de scăzute. Mai mult de jumătate dintre respondenți au considerat că riscul COVID-19 a fost supraestimat (56,4%), în timp ce 46,2% au fost siguri că COVID-19 nu va provoca simptome mai grave decât gripa sezonieră, iar 44,3% au considerat că prezintă un risc scăzut de a contracta COVID-19.
- Respondenții au exprimat un nivel moderat scăzut de încredere în factorii determinanți sociologici legați de vaccinarea împotriva COVID-19. Ei au avut cea mai mică încredere în autoritățile politice. Cea mai mică încredere a fost acordată companiilor farmaceutice.
- Când despre sursele de informare legate de vaccinuri, cea mai mare încredere a fost acordată membrilor familiei (37,7%) și medicului lor (35,7%, n=359), urmați de specialiștii medicali în mass-media (25%). Cea mai mică încredere a fost acordată informațiilor din surse precum canalele de televiziune regionale (5,2%) și liderii religioși (6,1%), canalele de televiziune naționale (7,5%), portalurile de internet (8,5%) și canalele YouTube (8,5%).
- Aproximativ jumătate dintre respondenți (55,2%) au declarat că erau îngrijorați de faptul că, dacă se îmbolnăvesc de COVID-19, ar putea transmite boala altor persoane, care ar putea contracta o formă foarte severă a bolii. O treime dintre aceștia (34%) au considerat că este important ca toată lumea să se vaccineze împotriva COVID-19 pentru a obține imunitatea colectivă/de grup. Aproximativ jumătate dintre respondenții nevaccinați 53,4% au considerat că nu este necesar să se vaccineze, deoarece suficiente persoane ar fi oricum vaccinate împotriva COVID-19.
- Peste o cincime dintre respondenții vaccinați împotriva COVID-19 (20%) au declarat că au suferit o reacție adversă gravă după ce li s-a administrat vaccinul împotriva COVID-19, în timp ce 41,9% dintre toți respondenții au declarat că cunosc personal pe cineva care a suferit o reacție adversă gravă după ce a primit vaccinul împotriva COVID-19. 46,4% dintre cei care au refuzat să se vaccineze, 40,6% dintre cei vaccinați incomplet, 38,2% dintre cei vaccinați cu schema completă și 33,3% dintre cei cărora li s-au administrat trei sau mai multe doze au raportat că știu personal pe cineva care a suferit o reacție adversă gravă după vaccinare.
- Respondenții au demonstrat o tendință moderat ridicată de a crede în teorii ale conspirației legate de vaccinarea împotriva COVID-19. O treime (34,2%) au fost de acord sau foarte de acord că COVID-19 este un fals, 69,6% au considerat că coronavirusul a fost creat de om, 62,0% au susținut opinia că răspândirea coronavirusului a fost o încercare deliberată de a reduce populația globală, 59,0% au considerat că „Big Pharma” a creat COVID-19 pentru a profita de pe urma vaccinurilor împotriva COVID-19.
- În general, nu au existat diferențe semnificative statistic în preferința pentru gândirea rațională între respondenții cu diferite comportamente de vaccinare. Cu toate acestea, cei cărora li s-au administrat trei sau mai multe doze au fost mai puțin predispuși spre o gândire intuitivă (media = 17,20) în comparație cu cei care au refuzat să se vaccineze (media = 18,27), cei vaccinați incomplet (media = 19,14) și cei vaccinați cu schema completă (media = 18,19) ($p < 0,05$). Respondenții cu preferințe mai puternice pentru stilul rațional de gândire au avut mai multă încredere în informațiile legate de vaccin de pe portalurile de internet și de la prieteni și au avut mai puțină încredere în familie și în lideri religioși. Respondenții cu o preferință mai puternică pentru stilul intuitiv de gândire au fost mai predispuși să creadă în conspirații, să aibă încredere

în informațiile primite de la familie și de la autoritățile publice centrale și au fost mai puțin predispuși să aibă încredere în literatura științifică și în prieteni.

- Respondenții care au primit trei sau mai multe doze și cei vaccinați cu schema completă au avut atitudini mai pozitive față de eficiența și siguranța vaccinurilor împotriva COVID-19, au perceput COVID-19 ca fiind mai periculos și probabilitatea de infectare mai mare și au manifestat un nivel mai înalt de încredere socială. Respondenții care au refuzat să se vaccineze au fost mai predispuse să creadă în teorii ale conspirației.
- Respondentele au perceput pericolul infecției COVID-19 și probabilitatea de infectare ca fiind semnificativ mai mari în comparație cu bărbații.
- Respondenții în vârstă (65 de ani și peste) au avut atitudini mai favorabile față de eficiența vaccinurilor și au perceput pericolul bolii COVID-19 și probabilitatea de infectare ca fiind mai mari, în timp ce tinerii (18-34 de ani) au fost mai puțin predispuși să creadă în teorii ale conspirației.
- Persoanele cu studii universitare și postuniversitare au avut atitudini mai pozitive față de eficiența și siguranța vaccinului împotriva COVID-19, au perceput pericolul bolii COVID-19 și probabilitatea de infectare ca fiind mai mari, au avut un nivel semnificativ mai înalt de încredere în factorii determinanți sociologici și au fost mai puțin susceptibile să creadă în teorii ale conspirației.
- Persoanele care locuiesc în partea de centru a țării au avut atitudini mai puțin favorabile față de eficiența și siguranța vaccinului împotriva COVID-19 și au demonstrat un nivel de încredere socială mai scăzut. Persoanele care locuiesc în Chișinău și în partea de nord a țării au perceput pericolul infecției COVID-19 și probabilitatea de infectare ca fiind mai mari decât cele care locuiesc în părțile de centru și de sud ale țării. Persoanele care locuiesc în Chișinău au fost mai puțin predispuse să creadă în conspirații.
- Persoanele care locuiesc în zonele urbane au perceput pericolul bolii COVID-19 și probabilitatea de infectare ca fiind mai mari comparativ cu cele care locuiesc în zonele rurale, au demonstrat un nivel mai scăzut de încredere în factorii determinanți sociologici legați de COVID-19 și au fost mai puțin predispuse să creadă în conspirații.
- Persoanele cu boli cronice au perceput vaccinul ca fiind mai eficient în comparație cu cele fără boli cronice, au perceput pericolul bolii COVID-19 și probabilitatea de infectare ca fiind mai mari și au avut un nivel mai ridicat de încredere socială.

2.1.3 Factori determinanți sociologici

În ceea ce privește influența socială, au fost cercetate **normele descriptive** (impactul pe care diverși factori de influență socială, cum ar fi familia, prietenii, liderii locali, Ministerul Sănătății, comunitatea, liderii religioși, prestatorii de servicii medicale, guvernul, îl au asupra atitudinii generale față de vaccinarea împotriva COVID-19), **normele injunctive** (influența opiniilor din mediului social asupra deciziei de a administra vaccinul împotriva COVID-19) și **influența „gardenilor”** sănătății - dacă specialiștii medicali recomandă vaccinarea împotriva COVID-19 și sunt pregătiți să răspunde preocupărilor).

- O treime dintre respondenți și-au evaluat propriile atitudini față de vaccinarea împotriva COVID-19 ca fiind pozitive sau oarecum pozitive (33,4%), în timp ce 43,2% au avut atitudini foarte negative sau relativ negative. Marea majoritate au considerat că prestatorii de servicii medicale (80,4%), autoritățile naționale din domeniul sănătății (79,6%), autoritățile publice centrale, inclusiv guvernul, parlamentul și președintele

(77,2%) și autoritățile publice locale (60,1%) au atitudini pozitive față de vaccinare împotriva COVID-19. Un procent mai mic au perceput că membrii familiei (33,3%) au sprijinit vaccinarea împotriva COVID-19, în timp ce cel mai mic procent au crezut că prietenii (24,7%), oamenii din comunitate (21,7%) și liderii religioși (14,8%) au atitudini pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19.

- Pentru 73,7% (n=896) dintre respondenți, atitudinile personale față de vaccinarea împotriva COVID-19 s-au numărat printre cei mai puternici factori determinanți ai intenției lor de a se vaccina. Cei mai influenți agenți sociali au fost membrii familiei (clasificați printre primii trei cei mai influenți factori de 42,1% respondenți) și prestatorii de asistență medicală (clasificați printre primii trei cei mai influenți factori de 36,2% respondenți). Cea mai mică influență asupra intenției de vaccinare a fost atribuită liderilor religioși (clasificați printre cei mai puțin influenți trei factori de 41,9%), mass-mediei (35,3%) și membrilor comunității (27,5%).
- Respondenții au declarat o calitate moderat ridicată a comunicării cu LM despre vaccinarea împotriva COVID-19. În timp ce 68,6% dintre respondenți au declarat că medicul lor le-a recomandat să se vaccineze împotriva COVID-19, 15,5% nu au avut o astfel de experiență. Aproximativ jumătate dintre respondenți au declarat că au avut încredere în recomandările medicului lor cu privire la vaccinul împotriva COVID-19 (47%) și au declarat că medicul le-a răspuns la toate întrebările cu privire la vaccinul împotriva COVID-19 și le-a ascultat toate îngrijorările (59,9%).
- În timp ce doar 11% dintre respondenții care au refuzat să se vaccineze au avut atitudini pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19, 33,7% dintre cei vaccinați incomplet, 51% dintre cei complet vaccinați și 72,9% dintre cei care au primit trei sau mai multe doze au avut atitudini pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19. Faptul că membrii familiei lor au susținut vaccinarea împotriva COVID-19 a fost confirmat de 13,4% dintre cei care au refuzat să se vaccineze, 43,7% dintre cei vaccinați incomplet, 49,1% dintre cei vaccinați cu schema completă și 69% dintre cei care au primit trei sau mai multe doze.
- Respondenții care au primit trei sau mai multe doze, care au fost vaccinați cu schema completă sau incompletă au fost mai predispuși să declare o calitate mai bună a comunicării cu medicul lor cu privire la vaccinarea împotriva COVID-19, în comparație cu cei care au refuzat să se vaccineze.
- Respondenții cu vârste cuprinse între 50 și 64 de ani și peste 65 de ani, care locuiesc în partea de sud a Moldovei și cei cu boli cronice au evaluat calitatea comunicării cu medicul lor cu privire la vaccinarea împotriva COVID-19 ca fiind mai ridicată.

2.1.4 Factori determinanți de mediu

Factorii determinanți de mediu au inclus lipsa percepută de informații (informații despre vaccinarea împotriva COVID-19 percepute ca fiind insuficiente sau inadecvate), mediul de comunicare (frecvența utilizării surselor de informare) și barierele structurale (măsura în care serviciile de vaccinare sunt prestate la un moment și într-un loc și într-un context cultural convenabile).

- Respondenții nu au perceput o lipsă considerabilă de informații despre vaccinul împotriva COVID-19.
- Aproximativ o treime dintre respondenți au indicat că lipsa de informații despre vaccinurile împotriva COVID-19 le-a îngreunat decizia privind vaccinarea împotriva

COVID-19 (33,7%), și că informațiile incomplete (39,3%) și contradictorii (42,3%) despre vaccinurile împotriva COVID-19 pe care le-au întâlnit, i-au derutat. Pe de altă parte, 55,9% au declarat că au primit toate informațiile necesare despre vaccinare/vaccinul împotriva COVID-19.

- Respondenții care au refuzat să se vaccineze și cei care au fost incomplet vaccinați au fost semnificativ mai predispuși să perceapă o lipsă de informații decât cei care au fost vaccinați.
- Femeile și respondenții din mediul urban au perceput o lipsă mai mare de informații despre vaccinurile împotriva COVID-19, în timp ce cei care locuiesc în zonele de centru ale Moldovei au perceput o lipsă mai mică de informații decât cei care locuiesc în Chișinău și în nordul și sudul țării.
- Cele mai frecvent utilizate (deseori și cu regularitate) surse de informare cu privire la vaccinarea împotriva COVID-19 au fost membrii familiei (44,9%) și medicii (37,6%), urmați de prieteni (33,1%), rețelele de socializare (24,4%), portalurile de internet (24,3%) și specialiștii medicali în mass-media (24,1%). Cele mai puțin utilizate surse de informare despre vaccinarea împotriva COVID-19 au fost liderii religioși (6,1%) și literatura științifică (7,9%).
- Deși, în medie, respondenții au declarat bariere structurale foarte mici în calea vaccinării, participanții vaccinați incomplet au perceput bariere structurale mai mari. Aceștia au fost mai predispuși să raporteze că nu știau unde și cum să obțină vaccinul împotriva COVID-19, că nu exista un centru de vaccinare sau posibilitatea de a obține vaccinul împotriva COVID-19 în apropiere și că nu puteau obține vaccinul COVID-19 dorit.
- Barierele structurale au fost percepute ca fiind mai semnificative de către respondenții de gen feminin, de persoanele care locuiesc în mediul urban și în Chișinău.

2.1.5 Factori determinanți asociați semnificativ cu comportamentul de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul populației generale

Factorii determinanți psihologici care au prezis în mod semnificativ probabilitatea de a primi trei sau mai multe doze de vaccin împotriva COVID-19 comparativ cu refuzul vaccinării au fost percepția siguranței vaccinurilor și responsabilitatea colectivă. Persoanele care au avut atitudini mai pozitive față de siguranța vaccinului împotriva COVID-19 (raportul de șanse = 2,53, $p < 0,001$) au fost mai predispuse să primească trei sau mai multe doze de vaccin, la fel ca și persoanele care au avut un simț mai puternic al responsabilității față de comunitate (au fost mai speriați că, dacă se îmbolnăvesc, ar putea transmite boala altora, care s-ar putea îmbolnăvi grav. Factorii determinanți psihologici care au prezis în mod semnificativ probabilitatea de a fi vaccinat cu schema completă comparativ cu refuzul vaccinării au fost siguranța percepută a vaccinurilor, încrederea în sursele de informare și responsabilitatea colectivă. Persoanele care au avut atitudini mai pozitive față de siguranța vaccinurilor împotriva COVID-19, care au avut mai multă încredere în informațiile oferite de canalele de televiziune regionale și care au manifestat o responsabilitate colectivă mai mare (care au crezut într-o măsură mai mare că este important ca toți oamenii să se vaccineze împotriva COVID-19 pentru a obține o imunitate colectivă) au fost mai predispuse să se vaccineze cu schema completă comparativ cu cei care refuzat să se vaccineze. Aceste constatări evidențiază **importanța percepției siguranței vaccinurilor, a responsabilității colective și a credibilității percepute a mass-mediei locale ca fiind cei mai importanți factori determinanți psihologici ai comportamentului de vaccinare împotriva COVID-19, care ar trebui abordați în cadrul intervențiilor comportamentale.**

Factorii determinanți sociologici care au prezis în mod semnificativ probabilitatea de a fi vaccinat cu trei sau mai multe doze de vaccin comparativ cu refuzul vaccinării, precum și probabilitatea de a fi vaccinat cu schema completă comparativ cu refuzul vaccinării au fost normele descriptive, normele injunctive și percepția recomandărilor făcute de LM. Respondenții care au avut atitudini generale neutre, oarecum pozitive și foarte pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19 comparativ cu atitudinile foarte negative au fost mai predispuși să se vaccineze cu trei sau mai multe doze de vaccin. Respondenții care au evaluat atitudinile prietenilor lor ca fiind oarecum negative, neutre și foarte pozitive comparativ cu foarte negative au fost mai puțin predispuși să se vaccineze cu trei sau mai multe doze de vaccin. Cei care au inclus autoritățile naționale de sănătate și LM în grupul de agenți care au cea mai mică influență asupra deciziei lor de a se vaccina sau nu, au fost mult mai puțin predispuși să se vaccineze cu trei sau mai multe doze comparativ cu refuzul de a se vaccina. De asemenea, respondenții care au apreciat comunicarea cu medicul lor ca fiind mai receptivă au fost mai predispuși să se vaccineze cu trei sau mai multe doze de vaccin. Respondenții care au avut atitudini generale neutre, oarecum pozitive și foarte pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19 comparativ cu atitudini foarte negative au fost mai predispuși să fie vaccinați cu schema completă. Respondenții care au evaluat atitudinile prietenilor lor ca fiind oarecum negative comparativ cu foarte negative și atitudinile membrilor comunității ca fiind neutre, oarecum pozitive și foarte pozitive comparativ cu foarte negative au fost mai puțin predispuși să fie vaccinați cu schema completă. Cei care au inclus familia, autoritățile naționale de sănătate, LM și autoritățile publice centrale în grupul agenților care au cea mai mare influență asupra deciziei lor de a se vaccina sau nu, au fost mult mai predispuși să fie vaccinați cu schema completă comparativ cu cei care au refuzat să se vaccineze. De asemenea, respondenții care au considerat că propriile atitudini nu sunt importante atunci când iau o decizie privind vaccinarea, precum și cei care au inclus LM în grupul de agenți care au cea mai mică influență asupra deciziei lor de vaccinare, au fost mai puțin predispuși să fie vaccinați cu schema completă. Aceste constatări sugerează **că atitudinile proprii au fost cei mai importanți factori care au influențat comportamentul de vaccinare al respondenților, dar și calitatea comunicării și recomandările de vaccinare din partea LM, precum și normele descriptive și injunctive asociate cu autoritățile naționale de sănătate, LM, autoritățile publice centrale și familia.**

Factorii determinanți de mediu care au avut cel mai mare impact asupra probabilității de vaccinare cu trei sau mai multe doze de vaccinuri comparativ cu refuzarea vaccinării, dar și asupra probabilității de a fi vaccinat cu schema completă comparativ cu refuzarea vaccinării au fost lipsa percepută de informații și utilizarea surselor de informare. Respondenții care au declarat un nivel mai redus de lipsă percepută de informații despre vaccinurile împotriva COVID-19, care au fost mai puțin predispuși să se bazeze pe informațiile despre vaccinurile împotriva COVID-19 de la prieteni, care au fost mai predispuși să urmeze informațiile de la medicul lor și de la organizații internaționale precum OMS, UNICEF, CDC au fost mai predispuși să se vaccineze cu trei sau mai multe doze de vaccin. Respondenții care au perceput o lipsă mai mică de informații, care au fost mai puțin predispuși să urmeze informațiile despre vaccinarea împotriva COVID-19 de la medicul lor și mai puțin predispuși să se bazeze pe lideri religioși ca surse de informații despre vaccinarea împotriva COVID-19 au fost mai predispuși să fie vaccinați cu schema completă. **Importantă și cu potențial de acțiune este constatarea conform căreia respondenții care s-au bazat mai frecvent pe medicul lor și pe organizațiile internaționale (OMS, UNICEF, CDC) ca sursă de informații despre vaccinurile împotriva COVID-19 au fost mai predispuși să se vaccineze împotriva COVID-19. Lipsa percepută de informații despre vaccinurile împotriva COVID-19 și impactul negativ al utilizării informațiilor provenite de la prieteni și lideri religioși au fost, de asemenea, factori determinanți semnificativi ai comportamentului de vaccinare.**

2.2 Factori determinanți ai comportamentului de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul Lucrătorilor medicali

2.2.1 Comportamentul de vaccinare

Comportamentul de vaccinare al LM a fost evaluat sub două aspecte: **comportamentul de vaccinare în contextul profesional și comportamentul de vaccinare în contextul privat**.¹ Contextul profesional a fost evaluat cu ajutorul unei scale care includea elemente de evaluare a comportamentului LM de promovare a vaccinului (respectarea vaccinării prescrise, convingerea pacienților să primească vaccinul împotriva COVID-19, furnizarea de informații suplimentare pacienților ezitanți, recomandarea vaccinului). În ceea ce privește comportamentul de vaccinare în context privat, LM au fost evaluați printr-un singur element de evaluare a statutului de vaccinare împotriva COVID-19, cu următoarele opțiuni de răspuns: 1) Nici o doză/o doză (incomplet), 2) Una sau două doze (complet)², 3) Trei sau mai multe doze.

- În general, LM au prezentat un comportament de promovare sporită a vaccinării împotriva COVID-19. Majoritatea LM (85,3%) au respectat pe deplin calendarul de vaccinare împotriva COVID-19 prescris. Mai mult, 80,5% întotdeauna sau adesea își convingeau pacienții să își administreze vaccinul împotriva COVID-19, 84,7% au oferit informații suplimentare despre vaccinurile împotriva COVID-19 pacienților ezitanți, 79,3% au consiliat pacienții care erau eligibili pentru a primi vaccinul împotriva COVID-19 și 83,5% au recomandat în general oamenilor să se vaccineze împotriva COVID-19.
- Mai mult de jumătate (62,2%) dintre LM au primit trei sau mai multe doze de vaccin împotriva COVID-19, în timp ce aproximativ o treime (33,4%) au fost vaccinați complet. Doar 0,7% au fost vaccinați incomplet cu o doză, în timp ce 3,8% nu au fost vaccinați deloc. LM care nu au fost vaccinați împotriva COVID-19 au fost mult mai puțin predispuși să promoveze vaccinarea.
- Medicii, în comparație cu asistenții medicali, medicii de familie comparativ cu medicii de alte specialități și LM care lucrează în mediul rural au fost mai predispuși să adopte comportamente de promovare a imunizării împotriva COVID-19. LM care lucrează la nivelul asistenței medicale terțiare au fost mai puțin predispuși să promoveze vaccinarea împotriva COVID-19 decât cei care lucrează la nivelurile primar și secundar.

2.2.2 Factori determinanți psihologici

Factorii determinanți psihologici au inclus eficacitatea percepută a vaccinurilor, siguranța percepută a vaccinurilor, pericolul perceput al bolilor și probabilitatea de infectare, încrederea în factorii determinanți sociologici (în autoritățile politice și sanitare, știință, companii farmaceutice), încrederea în sursele de informare, ideile conspirative privind COVID-19, responsabilitatea față de comunitate percepută și motivația de a susține vaccinarea.

- LM au avut atitudini moderat pozitive față de eficacitatea și siguranța vaccinurilor împotriva COVID-19. Mai mult de două treimi au crezut că vaccinurile împotriva COVID-19 sunt sigure și aproximativ trei sferturi au fost convingși că vaccinurile

1 Comportamentul de vaccinare al lucrătorilor medicali în context profesional se referă la comportamentul față de pacienții lor, în timp ce comportamentul de vaccinare în context privat se referă la comportamentul în raport cu propria persoană.

2 Persoane care au fost vaccinate cu una sau două doze conform schemei complete, în funcție de tipul de vaccin împotriva COVID-19.

împotriva COVID-19 sunt eficiente. LM au perceput riscul de îmbolnăvire cu infecția COVID-19 ca fiind moderat ridicat.

- LM au demonstrat un nivel moderat ridicat de încredere în factorii determinanți sociologici. Majoritatea LM au avut cea mai mare încredere în autoritățile politice (75,7%) și de sănătate (71,1%). Cele mai de încredere surse de informații despre vaccinuri pentru marea majoritate a LM au fost autoritățile naționale de sănătate (Ministerul Sănătății, Agenția Națională pentru Sănătate Publică), educația medicală continuă (EMC) cu privire la vaccinuri, organizațiile internaționale (OMS, UNICEF, CDC), conferințele științifice și profesionale naționale, publicațiile și orientările instituțiilor și organizațiilor naționale relevante, conferințele științifice și profesionale internaționale, publicațiile și orientările organizațiilor și internaționale relevante, literatura științifică națională și internațională. Cele mai puțin de încredere surse au fost rețelele sociale și mass-media. Aceste constatări sugerează că LM consideră că sursele științifice și profesionale de informații legate de vaccinuri sunt cele mai credibile. Medicii au fost mai predispuși să aibă încredere în informațiile obținute în cadrul EMC, la conferințe științifice naționale și internaționale, din literatura științifică națională și internațională, din publicațiile și orientările organizațiilor naționale și internaționale relevante, de la autoritățile naționale de sănătate și de la organizațiile internaționale (OMS, UNICEF, CDC), în timp ce asistenții medicali au fost mai predispuși să aibă încredere în presa publică și în rețelele sociale.
- LM au arătat un nivel moderat scăzut de susceptibilitate la idei conspirative legate de COVID-19. Aproximativ o treime au crezut că coronavirusul a fost creat de om (36,4%), în timp ce aproximativ un sfert au fost de acord că răspândirea coronavirusului a fost o încercare deliberată de a reduce populația globală (23%). Aproape o cincime dintre LM au crezut că Big Pharma a creat COVID-19 pentru a obține profit din vaccinuri (19,3%), în timp ce 16,6% au fost de acord că răspândirea coronavirusului a fost o încercare intenționată a guvernelor de a obține control politic.
- Majoritatea LM s-au simțit responsabili pentru deciziile pacienților lor cu privire la vaccinarea împotriva COVID-19 (71,2%), medicii fiind mai susceptibili de a simți această responsabilitate decât asistenții medicali. În timp ce 82,5% dintre LM aveau un sentiment de datorie de a sfătui pacienții să se vaccineze împotriva COVID-19, acest sentiment a fost mai pronunțat în rândul asistenților medicali. În plus, LM au arătat un nivel foarte ridicat de motivație de a susține vaccinarea.
- LM de sex masculin au avut o încredere semnificativ mai mare în siguranța vaccinurilor împotriva COVID-19, mai puțin predispuși să creadă în teorii ale conspirației și mai motivați să susțină vaccinarea decât LM de sex feminin.
- LM în vârstă și cei cu mai mulți ani de practică au avut o motivație mai mare pentru susținerea vaccinării.
- Medicii au avut atitudini mult mai pozitive față de eficiența și siguranța vaccinului împotriva COVID-19, au considerat că COVID-19 este mai periculos, au raportat un nivel mult mai înalt de încredere în factorii determinanți sociologici, au fost mai puțin predispuși la idei conspirative și au fost mai motivați să susțină vaccinarea decât asistenții medicali.
- LM de la nivelul asistenței medicale primare au apreciat mai mult eficiența și siguranța vaccinurilor, au considerat că COVID-19 este mai periculos, au fost mai puțin predispuși să creadă în teorii ale conspirației și au fost mai motivați să susțină vaccinarea decât

LM de la nivelurile asistenței medicale secundare și terțiare. LM de la nivelul asistenței medicale terțiare au manifestat un nivel semnificativ mai redus de încredere socială.

- Medicii de familie au fost mai încrezători în siguranța vaccinurilor împotriva COVID-19 și au avut o motivație mai mare de a susține vaccinarea decât medicii de alte specialități.
- LM care nu au raportat boli cronice au avut un nivel semnificativ mai ridicat de încredere socială decât cei cu boli cronice și au fost mai puțin predispuși să creadă în teorii ale conspirației.
- LM din mediul rural au avut o motivație mai mare pentru a susține vaccinarea decât LM din mediul urban.

2.2.3 Factori determinanți sociologici

În ceea ce privește influența socială, au fost investigate **normele descriptive** (percepția familiei, prietenilor, liderilor locali, Ministerului Sănătății, comunității, liderilor religioși, prestatorilor de servicii medicale, guvernului față de vaccinarea împotriva COVID-19) și **normele injunctive** (influența opiniilor din mediul social asupra deciziei de vaccinare împotriva COVID-19).

- Majoritatea LM (75,6%) au avut atitudini generale pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19. Majoritatea au considerat că autoritățile naționale de sănătate (89,7%), autoritățile publice centrale (80,7%), colegii lor (73,8%), autoritățile publice locale (72,1%) și membrii familiei lor (69,7%) au atitudini pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19. Cel mai mic procent de LM au considerat că liderii religioși (14,2%) au o atitudine pozitivă față de vaccinarea împotriva COVID-19, iar 15,6% nu știau care este atitudinea liderului lor religios. Medicii au avut atitudini generale mai pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19 decât asistenții medicali și au fost mai predispuși să creadă că membrii familiei, prietenii, oamenii din comunitate/vecinătate și colegii lor susțin vaccinarea împotriva COVID-19.
- Peste 80% dintre LM au considerat că este important să fie vaccinați împotriva COVID-19. Majoritatea au considerat că autoritățile naționale de sănătate (89,2%), autoritățile publice centrale (83,9%), autoritățile publice locale (77,9%), colegii (77,9%), membrii familiei (77,5%), prietenii (64,7%) și persoanele din comunitate/vecinii (60,5%) au crezut că este moderat sau extrem de important să fie vaccinați împotriva COVID-19. Medicii au fost mai predispuși decât asistenții medicali să aprecieze importanța vaccinării împotriva COVID-19 și să creadă că familia, prietenii, persoanele din comunitate/din vecinătate și colegii lor au considerat că este important ca ei să fie vaccinați împotriva COVID-19.
- Marea majoritate a LM au atribuit cea mai mare influență asupra intenției de a se vaccina propriilor atitudini față de vaccinarea împotriva COVID-19 (83,6%). Cei mai influenți agenți sociali au fost autoritățile naționale de sănătate (47,8%), colegii (44,6%) și familia (37,9%). Liderii religioși au fost considerați cei mai puțin influenți în această privință de către 57% dintre respondenți. Persoanele din comunitate și mass-media au fost, de asemenea, considerate a avea cea mai mică influență asupra intenției LM de a se vaccina împotriva COVID-19.

2.2.4 Factori determinanți de mediu

Factorii determinanți de mediu au inclus percepția lipsei de competență (atunci când răspund la întrebările pacienților cu privire la eficacitatea, calitatea și siguranța

vaccinurilor), mediul de comunicare (frecvența utilizării surselor de informare) și sprijinul perceput din partea sistemului (orientări și recomandări clare din partea autorităților privind administrarea vaccinurilor împotriva COVID-19).

- În general, LM nu au raportat probleme semnificative legate de competență în a răspunde la întrebările pacienților cu privire la eficiența, calitatea și siguranța vaccinurilor împotriva COVID-19. LM tineri au fost mai predispuși să întâmpine probleme legate de competență. LM care activează în asistența medicală primară și medicii de familie au fost mai puțin predispuși să raporteze o lipsă de informații.
- Cele mai obișnuite surse de informații despre vaccinuri utilizate de LM au fost autoritățile naționale de sănătate - Ministerul Sănătății, Agenția Națională pentru Sănătate Publică (77,5%), EMC (75,2%), organizațiile internaționale - OMS, UNICEF, CDC (71,1%), publicațiile și orientările instituțiilor și organizațiilor naționale relevante (67,5%), conferințele științifice și profesionale naționale (65,6%) și literatura științifică națională (62,8%). Cele mai puțin utilizate surse au fost rețelele de socializare (21,1%) și presa publică (25,3%).
- LM au perceput sprijinul perceput din partea sistemului pentru vaccinarea împotriva COVID-19 ca fiind foarte ridicat. Marea majoritate a LM (peste 85%) au considerat că există îndrumări oficiale clare pentru implementarea bunelor practici în domeniul imunizării împotriva COVID-19 și că autoritățile naționale îi încurajează să recomande vaccinarea împotriva COVID-19. În mod similar, aproximativ 80% dintre LM au raportat că au fost instruiți suficient privind modul de aplicare a orientărilor oficiale pentru imunizarea împotriva COVID-19, modul de comunicare cu pacienții cu privire la imunizarea împotriva COVID-19 și modul de abordare a ezitării privind vaccinarea. Asistenții medicali care activează în asistența medicală terțiară și cei din mediul urban au perceput sprijinul din partea sistemului ca fiind mai scăzut, în timp ce medicii de familie, asistenții medicali în vârstă și cei cu mai mulți ani de practică au perceput sprijinul din partea sistemului ca fiind semnificativ mai mare.

2.2.5 Factori determinanți asociați semnificativ cu comportamentul de vaccinare a copiilor în rândul LM

Factorii determinanți psihologici care au fost asociați în mod semnificativ cu comportamentul de promovare a vaccinării împotriva COVID-19 au fost: percepția eficienței vaccinurilor, încrederea în sursele de informare, responsabilitatea percepută și motivația de a susține vaccinarea. LM care au avut atitudini mai pozitive față de eficiența vaccinării împotriva COVID-19, care au avut mai multă încredere în informațiile despre vaccinurile împotriva COVID-19 din publicațiile și orientările organizațiilor naționale relevante și în informațiile furnizate de autoritățile naționale de sănătate (Ministerul Sănătății și Agenția Națională pentru Sănătate Publică), care au avut un simț mai mare al datoriei să le recomande pacienților să se vaccineze, care au acordat o valoare mai mare susținerii vaccinării și care s-au simțit mai competenți să susțină vaccinarea, au fost mai predispuși să susțină vaccinarea. Aceste constatări sugerează că **încrederea în eficiența vaccinurilor, încrederea în sursele oficiale profesionale și științifice de informare privind vaccinarea sunt factori determinanți importanți care influențează în mod semnificativ comportamentul de vaccinare al LM. Conștientizarea responsabilităților profesionale ale profesiei medicale motivează LM să se implice în susținerea vaccinurilor și, prin urmare, ar trebui să i se acorde atenția cuvenită.**

Factorii determinanți sociologici care au fost asociați în mod semnificativ cu comportamentul de promovare a vaccinării împotriva COVID-19 în rândul LM au fost normele descriptive

și injunctive. LM care au avut atitudini generale pozitive față de vaccinarea împotriva COVID-19, care au considerat că vaccinarea împotriva COVID-19 este importantă, care credeau că liderii religioși au atitudini negative față de vaccinarea împotriva COVID-19 și care au considerat că colegii lor au crezut că este extrem de important să fie vaccinați împotriva COVID-19, au fost mai predispuși să susțină vaccinarea. LM care au considerat că Autoritățile Naționale de Sănătate (Ministerul Sănătății și Agenția Națională pentru Sănătate Publică) sunt printre factorii cei mai influenți în decizia lor de a se vaccina împotriva COVID-19 au fost mai predispuși să promoveze vaccinarea împotriva COVID-19. Conform acestor constatări, **atât normele descriptive, cât și cele injunctive, asociate cu autoritățile din domeniul sănătății și cu colegii, joacă un rol important în modelarea comportamentului de vaccinare al LM și ar trebui luate în considerare la elaborarea intervențiilor de promovare a vaccinării.**

Factorii determinanți de mediu asociați cu comportamentele de promovare a vaccinării împotriva COVID-19 ale LM au fost lipsa percepută de informații, frecvența de utilizare surselor specifice de informare și sprijinul perceput din partea sistemului pentru imunizarea împotriva COVID-19. LM care au perceput o lipsă mai mică de informații despre vaccinurile împotriva COVID-19, care au perceput un sprijin mai mare din partea sistemului și cei care au utilizat mai frecvent publicații și orientări ale instituțiilor și organizațiilor naționale relevante, ale autorităților naționale de sănătate și ale organizațiilor internaționale (OMS, UNICEF, CDC) și cei care au utilizat mai rar informații de pe rețelele de socializare, au fost mai predispuși să promoveze imunizarea împotriva COVID-19. Conform rezultatelor, **competența percepută în răspunsul la întrebările pacienților cu privire la vaccinuri, sprijinul din partea sistemului și încrederea în sursele de informare profesionale au influențat comportamentul de promovare a vaccinării.**

3 Recomandări

Această secțiune conține o prezentare generală a recomandărilor care provin direct din constatările și concluziile cercetării. Ele sunt asociate cu factorii determinanți definiți în cadrul teoretic și identificați ca factori semnificativi determinanți ai ezitării privind vaccinarea atât în rândul populației generale, cât și în rândul LM din Moldova. Două principii-cheie au fost aplicate la elaborarea recomandărilor: 1) Derivă direct din concluziile formulate și susțin constatările și 2) Sunt „acționabile” prin intermediul intervențiilor și/sau politicilor.

1. Constatatarea conform căreia preocupările legate de siguranța vaccinurilor au fost printre cei mai influenți factori determinanți psihologici ai comportamentului de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul populației generale, precum și constatatarea conform căreia respondenții au avut atitudini negative față de eficiența și siguranța vaccinurilor și au perceput pericolul COVID-19 ca fiind scăzut, indică necesitatea de a dezvolta intervenții și campanii educaționale axate pe aceste aspecte specifice (educație bazată pe comunicarea riscurilor - referitoare la mecanismele de supraveghere a siguranței vaccinurilor împotriva COVID-19, efectele secundare obișnuite și așteptate, cât și cele rare, dar grave³). Deoarece constatările sugerează, de asemenea, că persoanele cu mai puține studii care locuiesc în partea centrală a țării sunt mai preocupate de siguranța vaccinurilor împotriva COVID-19, intervențiile și campaniile educaționale ar trebui să se concentreze în special pe aceste grupuri demografice. Programele educaționale direcționate trebuie să fie însoțite de intervenții bazate pe dialog pentru a încuraja persoanele să accepte vaccinarea. Conștientizarea responsabilității colective reprezintă un alt factor determinant psihologic important al comportamentului de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul populației generale, sugerând necesitatea de informații despre beneficiile colective și imunitatea de grup. S-ar putea face apel la altruism și beneficii sociale, folosind empatia cu persoanele care ezită să se vaccineze.
2. Constatatarea conform căreia nivelul mai redus de încredere în factorii determinanți sociologici era relativ scăzut în rândul populației generale și persoanele care refuzau să se vaccineze aveau un nivel mai redus de încredere și erau mai predispuși să creadă în teorii ale conspirației implică necesitatea unor intervenții bazate pe dialog și pe ascultarea socială a îndoielilor, temerilor și concepțiilor greșite ale oamenilor pentru a oferi răspunsuri, sprijin și soluții în timp util. O posibilă abordare pentru intervențiile bazate pe dialog este implicarea comunității (IC)⁴ care are ca scop satisfacerea necesităților specifice ale populației prin educația și discuțiile privind sănătatea, sprijinul acordat de serviciile de sănătate și mobilizarea comunității. Implicarea comunității oferă liderilor comunității locali de încredere, lucrătorilor medicali din instituțiile publice și prestatorilor de asistență medicală posibilitatea de a împărtăși informații despre importanța acceptării vaccinării în comunitățile lor. De asemenea, membrii comunității pot adresa întrebări și își pot exprima îngrijorările cu privire la boli și vaccinuri⁵.
3. Constatatarea conform căreia membrii familiei și LM sunt cele mai credibile și utilizate surse de informații și că utilizarea informațiilor despre vaccinurile împotriva COVID-19

3 Lewandowsky S, Schmid P, Habersaat KB, Nielsen SM, Seale H, Betsch C, Böhm R, Geiger M, Craig B, Sunstein C, Sah S. Lessons from COVID-19 for behavioural and communication interventions to enhance vaccine uptake. *Communications Psychology*. 2023 Nov 24;1(1):35.

4 Liao X, Lin M, Yang L, Cheung K, Zhang Q, Li Y, Hao C, Wang HH, Gao Y, Zhang DD, Molassiotis A. Community engagement in vaccination promotion: A systematic review and meta-analysis. *JMIR Public Health and Surveillance*. 2024 Feb 27.

5 Palombi L, Belknap J, Katras MJ, Anderson G. Community Forums to Address Vaccine Hesitancy: A Useful Tool for Meeting the Needs of Diverse Communities. *Innovations in Pharmacy*. 2023;14(1).

de la prieteni și lideri religioși a avut un impact negativ asupra acceptării vaccinării împotriva COVID-19 de către oameni, implică faptul că mesajele și intervențiile de promovare a vaccinării împotriva COVID-19 ar trebui să vizeze informațiile destinate familiilor și comunităților, deoarece potențialul de diseminare este foarte probabil să stea la baza deciziilor viitoare de imunizare. Deși foarte puține persoane s-au bazat pe informațiile despre vaccinare împotriva COVID-19 primite de la lideri religioși, cei care au făcut acest lucru au fost mai puțin predispuși să accepte vaccinarea împotriva COVID-19, ceea ce sugerează necesitatea implicării liderilor religioși în promovarea vaccinării, acordându-le un rol în diseminarea informațiilor-cheie.

4. Constatarea conform căreia persoanele care refuză vaccinarea au fost semnificativ mai predispuse să perceapă o lipsă de informații despre vaccinurile împotriva COVID-19 și conform căreia 41,9% dintre respondenți au declarat că știu pe cineva care a suferit o reacție adversă gravă după vaccinarea împotriva COVID-19 (deși rata reacțiilor adverse grave după vaccinarea împotriva COVID-19 este de aproximativ 0,01%) indică lacunele în materie de cunoștințe care influențează comportamentul de vaccinare împotriva COVID-19 și sugerează necesitatea de a evalua principalele motive care stau la baza percepției părinților privind lipsa informațiilor necesare despre vaccinurile împotriva COVID-19 și de a asigura accesul adecvat la informații de încredere, utilizând purtători de cuvânt credibili (în principal specialiști medicali). Rezultatele științifice trebuie să fie adaptate la diferite realități socio-culturale, iar comunicarea riscurilor trebuie să fie mai accesibilă femeilor care locuiesc în mediul urban, în Chișinău, în nordul și sudul țării (deoarece aceste persoane au perceput o lipsă de informații semnificativ mai mare)⁶.
5. Deși barierele structurale în calea vaccinării (acces, costuri, tipul de vaccin) au fost în general percepute ca fiind foarte scăzute, acestea au fost percepute ca fiind mai mari de către respondenții care au fost vaccinați incomplet, precum și de către respondenții de sex feminin, cei care locuiesc în mediul urban și în special în Chișinău. Intervențiile care abordează aspectele practice ale accesului geografic și ale organizării serviciilor de vaccinare, cum ar fi vaccinarea la fața locului, programarea mai ușoară a vizitelor, îmbunătățirea calității serviciilor și reducerea costurilor din propriul buzunar, ar putea crește acceptarea vaccinării împotriva COVID-19 în rândul unor persoane, în special în mediul urban.
6. Constatarea faptului că atitudinile față de eficiența vaccinurilor, precum și sentimentul de responsabilitate față de pacienți și încrederea în sursele de informații profesionale (încrederea în publicațiile și orientările organizațiilor naționale relevante și ale autorităților naționale de sănătate) au fost predictorii semnificativi ai comportamentului de vaccinare în rândul LM, ceea ce arată importanța abordării cuprinzătoare a acestor factori. Dat fiind că acest studiu a arătat că lipsa percepută de informații a avut un impact negativ asupra comportamentului de promovare a vaccinării împotriva COVID-19 în rândul LM, educația despre vaccinurile împotriva COVID-19 care vizează în mod transparent preocupările legate de eficiența vaccinurilor trebuie asigurată LM la toate nivelurile de asistență medicală, pentru toate specialitățile, atât pentru medici, cât și pentru asistenți medicali. Modul preferat de educație ar fi prin intermediul cursurilor de educație medicală continuă (EMC). De asemenea, canalele oficiale de comunicare cu LM trebuie să fie diversificate, luând în considerare și utilizând metodele de

6 Lewandowsky S, Schmid P, Habersaat KB, Nielsen SM, Seale H, Betsch C, Böhm R, Geiger M, Craig B, Sunstein C, Sah S. Lessons from COVID-19 for behavioural and communication interventions to enhance vaccine uptake. *Communications Psychology*. 2023 Nov 24;1(1):35.

educare a LM prin intermediul platformelor online⁷. LM trebuie să fie instruiți cu privire la modul de evaluare a validității și credibilității informațiilor din aceste surse informale și să li se ofere surse de informații credibile. În plus, deoarece rezultatele prezentului studiu arată că factorii determinanți importanți ai comportamentului de vaccinare al LM sunt conștientizarea responsabilităților profesionale ale profesiei medicale și motivația pentru susținerea vaccinării și având în vedere constatarea conform căreia calitatea comunicării și recomandările legate de vaccinarea împotriva COVID-19 oferite de LM au fost asociate în mod semnificativ cu comportamentul de vaccinare împotriva COVID-19 în rândul populației generale, este foarte important ca LM să dispună de cunoștințe, abilități eficiente de comunicare interpersonală privind vaccinurile, încredere și resurse pentru a recomanda vaccinurile. Deoarece lipsa de competență pentru a răspunde la întrebările pacienților cu privire la vaccinarea împotriva COVID-19 (lipsa de informații) și motivația de a susține vaccinarea împotriva COVID-19 au fost mai puțin pronunțate în rândul LM mai tineri, al asistenților medicali și al persoanelor care lucrează la nivelurile secundar și terțiar, având o altă specialitate decât cea de medic de familie, acești LM ar trebui să fie vizați în mod special de intervenții educaționale adaptate necesităților lor specifice.

7. Normele sociale au avut un impact semnificativ asupra comportamentului de vaccinare în rândul LM, în special normele pozitive ale agenților sociali profesioniști, cum ar fi autoritățile naționale de sănătate și colegii, ceea ce implică necesitatea de a continua promovarea normelor sociale pozitive în mediul profesional și de a încuraja o cultură a muncii pentru a promova acceptarea vaccinării împotriva COVID-19. De exemplu, LM de încredere ar putea fi identificați și mobilizați ca promotori ai vaccinării și implicați în campanii conduse de colegi. Cu toate acestea, LM nu sunt imuni la influența din partea comunității, a prietenilor și a familiilor lor, astfel încât promovarea pe scară mai largă a politicilor de susținere a vaccinării și a activităților de implicare a comunității ar putea contribui, de asemenea, la diminuarea ezitării privind vaccinarea împotriva COVID-19 în rândul LM.
8. Deși, în medie, LM au evaluat sprijinul sistemului pentru vaccinarea împotriva COVID-19 ca fiind foarte ridicat, acesta s-a dovedit a fi un predictor semnificativ al comportamentului LM de promovare a vaccinării împotriva COVID-19, deoarece cei care au perceput sprijinul sistemului ca fiind mai scăzut au fost mai puțin predispuși să promoveze vaccinarea împotriva COVID-19. Aceasta arată că încă există loc pentru dezvoltarea și consolidarea unui astfel de sprijin la nivel național, sub forma unor orientări precise și a unor cursuri de instruire, în special pentru medicii mai tineri cu alte specialități decât medicii de familie, care lucrează la nivel terțiar, care au perceput sprijinul din partea sistemului ca fiind mai scăzut, și pentru LM care lucrează în mediul urban. Ar fi deosebit de important de analizat ce presupune un „sprijin mai bun din partea sistemului” pentru LM și care sunt îmbunătățirile sprijinului din partea sistemului pe care le-ar aprecia cel mai mult.

⁷ Deoarece acest studiu arată că LM care au considerat sursele profesionale și științifice de informații ca fiind cele mai credibile și le-au folosit cel mai frecvent au fost mai predispuși să promoveze vaccinarea împotriva COVID-19, în timp ce LM care au folosit mai frecvent informații despre vaccinurile împotriva COVID-19 din rețelele de socializare au fost mai puțin predispuși să promoveze vaccinarea împotriva COVID-19.

Date de contact:

**Oficiul de țară UNICEF
în Republica Moldova:**

or. Chișinău,
str. 31 august 1989, 131, MD-2012
chisinau@unicef.org

Angela Capcelea,
Specialist în sănătate,
acapcelea@unicef.org

Stratulat Cristina,
Ofițer programe de schimbări
sociale și comportamentale
cstratulat@unicef.org